

GIFTED PUPILS' DEVELOPMENT BY MEANS OF STEM EDUCATION IN THE USA

The article deals with the content and procedural features of gifted pupils' development by means of STEM education in the United States. The essence of STEM education and historical aspects of its development in the United States are characterized. The peculiarities of the activities of the most successful STEM-focused public schools: the charter school High Tech High, the boarding school Illinois Mathematics and Science Academy and Thomas Jefferson High School for Science and Technology are highlighted.

Key words: STEM education, STEM disciplines, STEM focused school, gifted students, USA.

УДК 378.147

Ж. Ю. Чернякова

**ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ САМОСТІЙНОЮ РОБОТОЮ
СТУДЕНТІВ-БАКАЛАВРІВ ВНЗ**

У статті на основі аналізу вітчизняних та зарубіжних наукових праць визначено сутність поняття «самостійна робота студентів». З'ясовано провідні функції самостійної роботи студентів; охарактеризовано педагогічні умови, що впливають на ефективність виконання самостійної роботи студентів. Виокремлено етапи управління самостійної роботи студентів та встановлено їх особливості.

Ключові слова: самостійна робота студентів, управління самостійною роботою студентів, самостійна позааудиторна робота студентів, закономірності, принципи, функції самостійної роботи студентів.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Сьогодні головним викликом сучасного ринку праці є підготовка творчих, професійно-кваліфікованих спеціалістів, здатних самостійно приймати рішення у нестандартних ситуаціях, визначати перспективи індивідуальних освітніх маршрутів, розширювати та поглиблювати сферу професійних знань, удосконалювати необхідні вміння та навички. Перехід до інформаційно-технологічного суспільства вимагає стрімкого оновлення змісту знань. У цьому контексті провідним завданням вищої школи щодо підготовки випускників стає оволодіння майбутнім фахівцем ефективними і раціональними методами самостійної навчальної роботи відповідно до особливостей конкретної кваліфікації. Нові підходи до організації освіти у вищій школі зорієнтовані на виховання особистості, готової до самоосвіти і розвитку власних пізнавальних можливостей та інтересів, самовдосконалення й самореалізації, готовності до успішної адаптації у процесі подальшої професійної діяльності.

Сучасний попит суспільної педагогічної практики на фахівця, здатного до професійного самовдосконалення, педагогічного керівництва самостійною роботою учнів, зумовлює актуальність проблеми управління самостійною роботою студентів-бакалаврів у сфері професійно-педагогічної підготовки майбутніх спеціалістів. Проте системний аналіз наукових праць та досліджень доводить, що теоретичні засади управління самостійної роботи студентів в умовах кредитно-трансферної системи є недостатньо висвітленими.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. Важливі аспекти проблеми дослідження самостійної роботи висвітлено в наукових працях вітчизняних і російських вчених та педагогів. Теоретичні засади самостійної роботи учнів і студентів визначено у науковому доробку Н. Бороздінова, Л. Вяткіна, Є. Голант, О. Кірсанова, В. Ляудіса, О. Савченко, М. Скаткіна та ін. У наукових роботах В. Буряка, Б. Єсіпова, А. Івасишина, В. Луценко, П. Підкасистого, Н. Шишкіної та ін. розкрито сутність поняття «самостійна робота», принципи її організації, визначено та охарактеризовано різні класифікації, методи, форми, засоби проведення самостійної роботи, розроблено методики планування та контролю самостійної роботи.

Проблему організації самостійної роботи студентів вивчали А. Алексюк, Ю. Бабанський, В. Бондар, І. Лернер, О. Мороз, Н. Сагіна, П. Сікорський, М. Скаткін, М. Гарунов, О. Євдокимов, С. Заскалета, І. Шайдур та ін. У наукових працях К. Бабенко, О. Мороза, В. Тесленка та ін. встановлено особливості організації самостійної роботи студентів на молодших курсах. Питанню управління самостійної роботи студентів у позааудиторний час присвячено праці Л. Клименко, В. Шпак та інших. Системний підхід в організації самостійної роботи студентів охарактеризовано в наукових працях Г. Гнитецької, Л. Заїкиної та інших. На необхідності модернізації самостійної роботи студентів вищих навчальних закладів з метою поліпшення їхньої професійно-педагогічної наголошують дослідники В. Козаков, Б. Коротяєв, В. Паламарчук, О. Пехота, О. Савченко, А. Усова, Т. Шамова, І. Шапошнікова та ін. Наукові праці А. Алексюка, С. Архангельського, В. Загвязинського, Р. Нізамова, П. Підкасистого та ін. присвячено дослідженню ролі самостійної роботи студентів у вищих навчальних закладах щодо підвищенні ефективності підготовки сучасного фахівця.

Формулювання цілей статті. Метою статті є визначення сутності поняття «самостійна робота студентів»; з'ясування провідних функцій самостійної роботи студентів; характеристика педагогічних умов, що впливають на ефективність виконання самостійної роботи студентів; виокремлення етапів управління самостійної роботи студентів та встановлення їх особливостей.

Виклад основного матеріалу. На сучасному етапі у зв'язку з посиленням ролі самостійної роботи у навчально-пізнавальному процесі нагальною є проблема ефективної організації самостійної роботи з урахуванням готовності до неї студентів. У Положенні «Про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах» визначено, що самостійна робота студента є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом у час, вільний від обов'язкових навчальних завдань. Навчальний план регламентує час, відведений для самостійної роботи студента. Так, співвідношення аудиторних занять і самостійної роботи визначається з урахуванням специфічних особливостей конкретної дисципліни і становить не менш 1/3 та не більш 2/3 загального обсягу навчального часу студента, відведеного на вивчення дисципліни [1].

Зміст самостійної роботи визначається навчальною програмою дисципліни, методичними матеріалами та вказівками викладача і забезпечується системою навчально-методичних засобів: підручники, посібники, практикуми, наукова та фахова література тощо [1].

У контексті нашого дослідження проаналізуємо та визначимо сутність поняття «самостійна робота». В Енциклопедії освіти сутність поняття «самостійна робота» трактується як діяльність індивіда, що здійснюється ним своїми власними силами без сторонньої участі [2, с. 803]. Так, дослідниця В. А. Петрук вважає, що самостійна робота – це навчання, яке визначає здатність студентів усвідомлено для себе ставити завдання, цілі, планувати власну діяльність та здійснювати її [3, с. 23].

У той же час в Енциклопедії освіти самостійна робота студентів тлумачиться як планована індивідуальна або колективна робота студентів, що виконуються за завданням і при методичному керівництві викладача, але без його безпосередньої участі [2, с. 804].

Науковці І. А. Дичківська, Л. Тархова та ін. визначають самостійну роботу студентів як самостійну науково-дослідну роботу, здійснювану під керівництвом викладача у різних формах роботи [4, с. 18, 21]. На думку Т. Картеля, уміння самостійно працювати, думати, осмислювати навчальний матеріал, засвоювати його та вміння застосовувати свої знання стає основною передумовою ефективного формування у студентів професійної самостійності, а також успішного навчання [5, с. 78].

В. М. Симонок вважає, що самостійна робота у часі та просторі віддалена від навчального процесу і так само, як і позааудиторна, ведеться без безпосередньої участі викладача, його керований вплив здійснюється опосередковано – через інформаційно-аналітичне та науково-методичне забезпечення, у якому й відбувається концентрація досвіду (знань, умінь, способів діяльності) і способів його передачі [6].

Окремі аспекти окресленої проблеми висвітлено в працях зарубіжних науковців, зокрема англійськими науковцями Д. Брукс, Дж. Тейлор, К. Тернер, Дж. Хармер, С. Хіл та ін. визначено сутність, мету, особливості організації самостійної роботи у вищих навчальних закладах.

Грунтовне вивчення, систематизація та осмислення зарубіжного досвіду щодо організації самостійного навчання (М. Доуні, М. Коган, Дж. Роджерс, С. Роджерс, Х. Н. Стіль, С. Ширін та ін.) може бути перспективним для використання у практиці вищої освіти України.

Аналіз зарубіжної науково-педагогічної літератури дозволяє дійти висновку про те, що для визначення поняття «самостійна робота» вживається низка понять, які дозволяють висвітлити різні аспекти цієї роботи. Так, у наукових працях дослідників із Великобританії (Дж. Боуда, С. Брукфілда, П. Дрессела, Г. Глісона та ін.) поняття «самостійна робота» визначається як незалежна робота (independentstudy), робота із індивідуальним інструктуванням (individualinstructionstudy), автономна робота (autonomoustudy), самостійно спрямована робота (self-directedlearning), самодоступне навчання (self-accesslearning).

Порівняльний аналіз зарубіжного досвіду свідчить, що науковці трактують самостійну роботу студентів як індивідуальну позааудиторну навчально-пізнавальну діяльність студентів, що здійснюється без безпосереднього керівництва викладача, хоча спрямовується й організується ним, передбачає сукупність засобів організації й керування цією діяльністю та включає методи наукового пізнання.

Таким чином, можна стверджувати, що у вітчизняній та зарубіжній науковій літературі спільними рисами щодо визначення сутності поняття «самостійна робота студентів» є:

1) здійснення управління самостійною діяльністю: безпосереднє управління нею викладачем («під керівництвом», «під контролем»); опосередковане («за завданнями», «без особистої участі»); самоуправління;

2) необхідність застосування розумових і (або) фізичних зусиль для досягнення мети, виконання завдань самостійної роботи;

3) формування або наявність активності суб'єкта навчання;

4) формування, набуття, удосконалення студентом необхідної сукупності знань, умінь, навичок для здійснення навчально-пізнавальної діяльності [7].

Англійські дослідники наголошують, що самостійна позааудиторна робота студентів посідає ключове місце у процесі формування професійної компетенції майбутнього фахівця. На думку науковців і практиків із Великобританії, самостійна робота студентів є підґрунтям для формування та розвитку особистості та передбачає формування в студентів уміння самостійно управляти власним навчанням; впевненості у досягненні успіху щодо опанування новими галузями знань; розвитку критичного мислення, індивідуальних здібностей; виховання індивідуальної відповідальності за рівень навчальних досягнень; стимулювання студентів до самовдосконалення; прийняття самостійних рішень; творчої пошукової активності студентів; набуття навичок самостійної ефективної організації власної майбутньої професійної діяльності [8, 9, 10].

Вимоги сучасного ринку праці щодо підготовки висококваліфікованих конкурентоспроможних фахівців, здатних до компетентної, відповідальної й ефективної діяльності за своєю спеціальністю неможливе без підвищення ролі самостійної роботи студентів, спрямованої на стимулювання їх професійного зростання та виховання творчої активності. Необхідно наголосити, що дослідники В. Єршов, М. О. Шевчук вважають, що ефективність та успішність самостійної роботи студентів у навчанні за кредитно-трансферною системою залежить від певних педагогічних умов:

1. Визначення ступеня підготовки студента до самостійної роботи, рівня самодисципліни.

2. Розробка нормативних інструкцій щодо визначення обсягів позааудиторної самостійної роботи для студента.

3. Здійснення календарного планування ходу і контролю виконання самостійної роботи.

4. Наявність спеціальної навчально-методичної літератури.

5. Чітка організація роботи з боку викладача.

6. Систематичність і послідовність діяльності.

7. Доступність завдань і наявність інструктажу щодо виконання.

8. Необхідність створення нових тренажерів, автоматизованих навчальних і контролюючих систем, що дозволяли б студенту в зручний час і в звичному для нього темпі самостійно здобувати знання, уміння, навички.

9. Висока забезпеченість комп'ютерною технікою, доступною для викладачів і студентів.
10. Постійний педагогічний контроль і корекція.
11. Високий рівень мотивації виконання роботи.
12. Чітке визначення зв'язку даної роботи із майбутньою практичною діяльністю.
13. Організація системи індивідуальних консультацій [11].

Таким чином, самостійна робота студентів потребує спільних зусиль викладача й студентів, збалансування всіх елементів єдиного процесу для ефективного входження студента у професійне середовище. Самостійна робота студентів займає вагомe місце у системі навчання вищих закладів освіти та передбачає оволодіння прийомами самостійного набуття знань і їх наступного творчого використання.

Підкреслимо, що самостійна робота студентів виконує ряд важливих функцій, до яких відносяться:

- розвиваюча (підвищення культури розумової праці, залучення до творчих видів діяльності, збагачення інтелектуальних здібностей студентів);
- інформаційно-навчальна (навчальна діяльність студентів на аудиторних заняттях, невідокремлена самостійною роботою, стає мало результативною);
- орієнтаційно-стимулююча (процесу навчання надається професійне прискорення);
- виховна (формуються і розвиваються професійні якості майбутнього спеціаліста);
- дослідницька (формується новий рівень професійно-творчого та критичного мислення) [12].

Таким чином, педагогічне управління самостійною роботою студента зумовлюється врахуванням низки факторів у ході проектування самостійної роботи майбутніх фахівців, а саме: цілепокладання модулів самостійної роботи, її планування в системі навчальних заходів, забезпечення цілісності процесу навчання, актуалізацію навчальних потреб студентів, кількісний та якісний добір навчальних завдань і видів роботи майбутніх фахівців, врахування особистісних рис останніх, методичне забезпечення, педагогічний самоаналіз, свідоме ставлення студентів до виконання завдань стимулювання процесів самоуправління, забезпечення самореалізації студента в ході самостійної роботи тощо.

Погоджуємося з думкою дослідника А. О. Кучерявого щодо закономірностей педагогічного управління самостійної роботи студента. Наведемо декілька закономірностей сукупного протікання процесів педагогічного управління та самостійної навчальної діяльності студента. Ключову роль у взаємодії зі студентом відіграє діяльність педагога, оскільки він є відповідальним за результати навчання, розробку змісту курсу, добір засобів навчання тощо. Ефективне чергування викладачем форм аудиторної та самостійної роботи студента зумовлює цілісність процесу засвоєння навчального матеріалу, рівномірність розподілу навантаження майбутнього фахівця протягом семестру, акцентування його уваги на проблемних та значущих складових навчального матеріалу. Проектування педагогом одиниць (модулів) самостійної роботи дозволяє студенту якісно підготуватися до навчального заняття, заглибити засвоєння матеріалу після закінчення аудиторної роботи [13].

Зазначимо, що наступна закономірність сукупного протікання процесів педагогічного управління та самостійної навчальної діяльності майбутнього фахівця передбачає актуалізацію в останнього навчальних потреб, потреб вивчення окремих тем та самореалізації студента як особистості, фахівця тощо. Саме педагогічне управління через проектування самостійної роботи студента враховує мотиваційну складову як обов'язковий чинник навчальної діяльності. Зростання мотивації дозволяє викладачеві залучати студента до нових форм роботи, пропонувати нові типи завдань, формувати творчі здібності, розкривати внутрішній потенціал тощо.

Інша закономірність одночасного взаємного протікання зазначених вище процесів полягає у безпосередній залежності рівня сформованості професійних умінь від обсягу запропонованих вправ і завдань, що виступає засобом набуття певних компетенцій. Чергова закономірність особливостей взаємодії педагогічного управління та самостійної роботи студентів визначається творчими видами роботи майбутнього фахівця, які є повністю самостійними. Саме творча діяльність забезпечує загальний та професійний розвиток студента, створює підстави до опанування ним різними способами розв'язання фахових задач у нетипових умовах [13].

Ефективність виконання студентом самостійної роботи значно зростає, якщо пропонується відповідне методичне забезпечення навчальної діяльності студента. Зміст методичного забезпечення має орієнтуватися як на потреби студента, так і задовольняти певні управлінські потреби викладача. Зокрема, студента завжди цікавлять тема самостійної роботи, її мета, формулювання завдань, теоретична база, приклади виконання, форма звітності, шкала оцінювання роботи, терміни її виконання тощо.

Наприклад, до типових управлінських потреб викладача, що реалізуються через використання методичного забезпечення самостійної роботи студента, належать: доведення до відома студента інформації про те, яку саме самостійну роботу необхідно виконати, зосередження його уваги на ключових моментах теми, забезпечення достатніми теоретичними умовами для виконання завдань, реалізація диференційованого підходу до виконання самостійної роботи, забезпечення способу оформлення кінцевого результату виконання, доведення критеріїв оцінювання самостійної роботи тощо.

Наступна закономірність спільного протікання процесів педагогічного управління та виконання студентом самостійної роботи полягає у безпосередній залежності якості виконання від наявності комунікаційного каналу між викладачем та студентом. У цій взаємодії педагог є організатором діяльності студента, мотиватором, спостерігачем, помічником, коректором та контролюючою особою. У свою чергу студент виконує роль активатора комунікації, замовника допомоги, особи, яка реалізує спільні зусилля свої та викладача, актуалізує напрями педагогічної роботи тощо [13].

Залежність успішності функціонування процесів педагогічного управління та самостійної навчальної діяльності студента від педагогічного самоаналізу є однією з визначальних закономірностей. Викладачем має аналізуватися кожний крок його діяльності. Зокрема, задум щодо використання кожного з модулів самостійної роботи, планування, підготовка завдань, розробка методичного забезпечення, перевірка та ін.

Таким чином, педагогічне управління самостійною роботою студента зумовлюється врахуванням низки факторів у ході проектування самостійної роботи майбутніх фахівців, а саме: ціле покладання модулів самостійної роботи, її планування в системі навчальних заходів, забезпечення цілісності процесу навчання, актуалізацію навчальних потреб студентів, кількісний та якісний добір навчальних завдань і видів роботи майбутніх фахівців, врахування особистісних рис останніх, методичне забезпечення, педагогічний самоаналіз, свідоме ставлення студентів до виконання завдань стимулювання процесів самоуправління, забезпечення самореалізації студента в ході самостійної роботи тощо.

Самостійна робота студентів ґрунтується на наступних принципах: самостійності, розвивально-творчої спрямованості, цільового планування, особистісно-діяльнісного підходу.

Головною метою самостійної роботи студентів є систематизація та закріплення отриманих теоретичних знань і практичних умінь студентів; поглиблення та розширення теоретичних знань; формування умінь використовувати нормативну, правову, довідкову документацію та спеціальну літературу; розвиток пізнавальних здібностей та активності студентів, творчої ініціативи, самостійності, відповідальності й організованості; формування самостійності мислення, здібностей до саморозвитку, самовдосконалення та самореалізації; розвитку дослідницьких умінь [12].

Чітка організація самостійних навчальних занять, їх систематичність, доцільне планування робочого часу дозволяє прищепити студентам уміння і навички в оволодінні, вивченні, засвоєнні та систематизації придбаних знань в процесі навчання, забезпечувати високий рівень успішності в період навчання.

У контексті нашого дослідження виокремимо наступні етапи управління самостійної роботи студентів.

Перший етап – підготовчий, який повинен включати в себе складання робочої програми з виділенням тем і завдань для самостійної роботи студентів; наскрізне планування самостійної роботи студентів на семестр; підготовку навчально-методичних матеріалів; діагностику рівня підготовленості студентів.

Другий етап – організаційний, на якому визначаються цілі індивідуальної та групової

роботи студентів; читається вступна лекція, проводяться індивідуально-групові настановчі консультації, під час яких роз'яснюються форми самостійної роботи студентів і її контролю; встановлюються терміни і форми подання проміжних результатів.

Третій етап – мотиваційно-діяльнісний. Викладач на цьому етапі повинен забезпечити позитивну мотивацію індивідуальної та групової діяльності; перевірку проміжних результатів; організацію самоконтролю і самокорекції; взаємообмін і взаємоперевірку відповідно до обраної мети.

Четвертий етап – контрольно-оцінний, який включає індивідуальні та групові звіти та їх оцінку. Результати можуть бути представлені у вигляді дипломних, курсових робіт, рефератів, індивідуальних науково-дослідних завдань, доповіді, схем, таблиць, усних повідомлень, моделей, макетів, звітів тощо (залежно від дисципліни і спеціальності). Контроль самостійної роботи студентів може здійснюватися за допомогою проміжного і підсумкового тестування, написання в аудиторії письмових контрольних робіт, складання колоквиумів, проміжних заліків тощо [14].

Загальновідомо, що у навчальному процесі вищого навчального закладу виділяють два види самостійної роботи: аудиторна і позааудиторна. Аудиторна самостійна робота з дисципліни виконується на навчальних заняттях під безпосереднім керівництвом викладача і за його завданням. Позааудиторна самостійна робота виконується студентом за завданням викладача, але без його безпосередньої участі. Сутність самостійної роботи студентів визначається особливостями поставлених у ній навчально-пізнавальних завдань.

Організація самостійної роботи студентів складається з таких етапів:

1. Складання плану самостійної роботи студента з дисципліни.
2. Розробка та видача завдань для самостійної роботи.
3. Організація консультацій з виконання завдань (усний інструктаж, письмова інструкція).
4. Контроль за ходом виконання і результатом самостійної роботи студента [14].

При складанні плану самостійної роботи обов'язково вказується кількість годин, виділених на кожну тему. Розподіл годин залежить від складності теми, наявності навчальних матеріалів по даній темі. Ряд тем можуть бути повністю віднесені на самостійну роботу, інші можуть містити мінімум самостійної роботи або зовсім не утримувати її. Ряд тем може бути переадресовано до вивчення самостійного курсу, тим самим витримується міждисциплінарний зв'язок навчального процесу.

Викладачем розробляються завдання для самостійної роботи студентів. Це може бути посилання на конкретний підручник, збірник задач, навчальний посібник, нормативно-довідкову літературу. Контроль результатів позааудиторної самостійної роботи студентів може здійснюватися в межах часу, відведеного на обов'язкові навчальні заняття з дисципліни і позааудиторну самостійну роботу студентів з дисципліни, може проходити в письмовій, усній або змішаній формі, з поданням виробу або продукту творчої діяльності студента.

Формами і методами контролю позааудиторної самостійної роботи студентів можуть бути використані семінарські заняття, колоквиуми, заліки, тестування, самозвіти, контрольні роботи, захист творчих робіт тощо.

Контроль самостійної роботи студента може бути встановлений в наступних формах:

- включення пропонованого для вивчення проблеми в перелік питань екзаменаційних білетів;
- тестовий контроль;
- захист письмових робіт, у тому числі індивідуальних навчально-дослідних завдань, рефератів, курсових і контрольних робіт;
- виступ на семінарському занятті, конференції, участь у «Круглому столі», діловій грі, олімпіадах тощо.

Наступні критерії повинні бути враховані при оцінці письмових робіт:

- необхідний обсяг і структура роботи;
- визначення актуальності досліджуваної проблеми;
- логіка викладу матеріалу;
- використання відповідної термінології, стилю викладу;
- наявність посилань на джерела інформації;

- постановка питань і ступінь їх розкриття;
- формулювання висновків за підсумками роботи [14].

У разі невідповідності письмовій (курсової, контрольної) роботи студента зазначеним критеріям знайдені розбіжності повинні бути відображені в рецензії та прийняті до уваги при виставленні оцінки студенту за роботу.

Позааудиторна самостійна робота студентів має також низку критеріїв щодо оцінювання результатів роботи студентів, а саме:

- рівень засвоєння студентами навчального матеріалу;
- уміння студента використовувати теоретичні знання при виконанні практичних завдань;
- обґрунтованість і чіткість викладу відповіді.

Управління самостійною роботою студентів має здійснюватися на двох рівнях: самоврядування студента і управління з боку викладача.

Самоврядування включає наступні види діяльності:

- прогнозування результатів самостійної навчальної роботи;
- постановка цілей і завдань;
- розробка та реалізація плану роботи;
- здійснення самоконтролю і оцінка якості виконаної навчальної роботи;
- рефлексія ходу і результатів самостійної навчальної діяльності [14].

У той же час управління з боку викладача полягає в мотивації і стимулюванні навчальної діяльності, у проведенні індивідуальних консультацій в традиційному режимі і в режимі online, у проведенні контролю якості виконаних робіт.

Зазначимо, що організація самостійної роботи студентів пов'язана з підвищенням якості праці викладача, підготовкою й оновленням методичного забезпечення, оскільки викладач бере участь в організації самостійної роботи студентів опосередковано, забезпечує та здійснює планування обсягу й змісту самостійної роботи; власне організацію самостійної роботи; керівництво (контроль за діяльністю студента з подальшою корекцією результатів для досягнення поставлених цілей); зв'язок (передача інформації, що забезпечує прийняття власних рішень і рішень студентом).

У той же час організація самостійної роботи для студента передбачає планування власних дій (обрання цілей, створення програми й відбір методів їх досягнення); організацію (об'єднання й мобілізація зовнішніх і внутрішніх ресурсів для вирішення поставлених завдань); управління (здійснення поточного самоконтролю й самокорекції); здійснення зв'язку на основі передачі інформації, що забезпечує ухвалення рішення.

Висновки. Таким чином, на основі аналізу викладеного вище матеріалу можна зазначити, що самостійна робота студентів має бути забезпечена відповідним управлінням з боку викладачів. При цьому педагогічний вплив викладачів на студентів визначається високим рівнем децентралізації з передачею освітніх і управлінських функцій студентам, модульним програмам, технічним засобам навчання тощо. У процесі виконання самостійної роботи студентів гнучке управління поступово переходить у самоуправління і безперечно має позитивний вплив на формування вмінь і навичок самостійної роботи. Кредитно-трансферна система навчання у вищих навчальних закладах надає широкі можливості для розвитку пізнавальної самостійної роботи студентів. Ефективними умовами для її реалізації є мотивація студентів, їх прагнення до такої діяльності; врахування психологічних особливостей молоді студентського віку; ефективна організація навчання (включаючи організацію контролю за результатами самостійної роботи), яка включає різноманітні форми та інноваційні методи навчання.

Перспективи подальших досліджень даної наукової проблеми вбачаємо в теоретико-практичному аналізі механізмів управління самостійної роботи студентів-бакалаврів вищих навчальних закладів.

Список використаних джерел

1. Положення про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах від 2 червня 1993 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0173-93>
2. Бех І. Д. Особистісно орієнтоване виховання / І. Д. Бех // Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України; головний ред. В. Г. Кремень. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – С. 803.

3. Петрук В. А. Теоретико-методичні засади формування професійної компетентності майбутніх фахівців технічних спеціальностей у процесі вивчення фундаментальних дисциплін : монографія / В. А. Петрук. – Вінниця : УНІВЕРСУМ-Вінниця, 2006. – 292 с.
4. Дичківська І. А. Інноваційні педагогічні технології : навч. посіб. / І. А. Дичківська. – К. : Академвидав, 2004. – 352 с.
5. Картель Т. М. Самостійна робота студентів як умова їх професійного становлення / Т. М. Картель // Наукові праці. Серія «Педагогічні науки». – Миколаїв, 2006. – С. 78.
6. Симонок В. М. Вчимося працювати самостійно / В. М. Симонок // Вивчаємо українську мову і літературу – 2006. – № 12. – С. 2–5.
7. Танько Є. В. Розвиток поняття «самостійна робота» в зарубіжній педагогіці: досвід Великобританії / Є. В. Танько // Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології, 2014. – № 1 (35). – С. 20–27.
8. Naiman N. TheGoodEnglishLearner / N. Naiman, M. Frohlich, H. H. Stern, A. Todesko. – Research in Education Series. – Ontario Institute for Studies in Education, 1978. – № 7. – P. 4.
9. Nolasco R. Conversation / R. Nolasco, L. Arthur. – Oxford : Oxford University Press, 1996. – 148 p.
10. Sheerin S. Self-Access / S. Sheerin. – Oxford University Press, 1996. – 200 p.
11. Шевчук М. О. Педагогічні умови ефективності самостійної роботи студентів / М. О. Шевчук, В. Єршов // Наукові записки НДУ ім. М. Гоголя. Психолого-педагогічні науки. – 2012. – № 2. – С. 114–117.
12. Соловова Н. В. Организация и контроль самостоятельной работы студентов : методические рекомендации / сост. Н. В. Соловова ; под ред. В. П. Гарькина. – Самара : Изд-во «Универс-групп», 2006. – 15 с.
13. Кучерявий А. О. Закономірності педагогічного управління самостійною навчальною діяльністю майбутніх юристів / А. О. Кучерявий // Вісник Черкаського університету. Серія «Педагогічні науки» : науковий журнал. – Черкаси, 2013. – № 12 (265). – С. 66–72.
14. Гончарова Ю. А. Организация самостоятельной работы студентов методические рекомендации для преподавателей / Ю. А. Гончарова. – Воронеж, 2007. – 27 с.

Ж. Ю. Чернякова

ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ УПРАВЛЕНИЯ САМОСТОЯТЕЛЬНОЙ РАБОТОЙ СТУДЕНТОВ-БАКАЛАВРОВ В ВЫСШИХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЯХ

В статье на основе анализа отечественных и зарубежных научных работ определена сущность понятия «самостоятельная работа студентов». Выяснено ведущие функции самостоятельной работы студентов; охарактеризованы педагогические условия, влияющие на эффективность выполнения самостоятельной работы студентов. Выделены этапы управления самостоятельной работой студентов и установлено их особенности.

Ключевые слова: самостоятельная работа студентов, управление самостоятельной работой студентов, самостоятельная внеаудиторная работа студентов, закономерности, принципы, функции самостоятельной работы студентов.

Zh. Chernyakova

THEORETICAL BASES OF MANAGEMENT OF INDEPENDENT WORK OF STUDENTS- BACHELORS IN HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTIONS

The author of the article on the basis of analysis of domestic and foreign scientific papers defines the essence of the concept of «independent work of the students». The leading functions of leadership roles independent work of the students has been shown; the pedagogical conditions that influence the effectiveness of the independent work of the students are described; the stages of management of independent work of the students and their peculiarities are singled.

Keywords: independent work of the students, management of students' independent work, independent testing work students, laws, principles, functions of independent work.